

HEEMTUIN MALDEN

JAARVERSLAG 2021

VERENIGING VRIENDEN VAN DE HEEMTUIN MALDEN

INHOUD

Er zit veel leven in de Heemtuin	3
Financieel verslag 2021	4
Begroting 2022	5
De secretaris.....	7
Biologisch adviseur	8
Beheergroep:	
Heemhuis en paden	9
Bos en haag.....	10
Hei en schraal grasland.....	10
Beheergroep in de kruidentuin	10
Poelen	10
Cyclomaaier	10
Gereedschappen.....	11
Vlechtheppen en houtwallen.....	11
Familiepad.....	12
Akkers.....	13
Inventarisatie Flora en Fauna	15
Educatie.....	18
Kruidentuin	19
Moestuingroep	19
Bijengroep	20
Zomeravondgroep	20
Activiteiten en communicatie	21
Bestuur en adviseurs.....	22

VERENIGING VRIENDEN VAN DE HEEMTUIN MALDEN

Bezoekadres	Bosweg 8a, Malden
Postadres	Postbus 30, 6580 AA Malden
Website	www.heemtuinmalden.nl
E-mail	heemtuin@heemtuinmalden.nl
Heemrank	heemrank@heemtuinmalden.nl
Bank	Rabobank Malden, IBAN: NL41 RABO 0131 6382 11

ER ZIT VEEL LEVEN IN DE HEEMTUIN

Plezier in het vrijwilligerswerk staat bij ons in de Heemtuin op nummer 1. De vereniging biedt leden de ruimte om zich naar eigen kunnen, tijd en capaciteiten in te zetten voor de natuur en natuureducatie. Sommige vrijwilligers zie je vaak, andere een paar keer per jaar. Elke bijdrage is welkom. Leden in onze werkgroepen verzetten niet alleen veel werk. Ze komen soms ook met verrassende ideeën en initiatieven. Zoals het familiepad, waardoor de toegang voor bezoekers met rolstoelen, rollators en kinderwagens beter is geworden. Of de speurtocht voor kinderen die de werkgroep educatie voorbereidt. De muizenruiter op de akker is een ander voorbeeld. Soms is het kleiner en valt het niet snel in het oog, zoals nieuwe planten in de kruidentuin of op de akkers, maar er gebeurt veel.

Dit jaar verblijdde moeder natuur ons met regen, nou ja het was wel heel veel regen. En zoals elk jaar is het weer gelukt om de acht hectare terrein goed te onderhouden. Heel veel handen hebben heel veel werk verzet: in het bos, op de hei, het schraalgrasland, de kruidentuin, de moestuin, de akkers, en rond de bijenstand en het insectenhotel, noem maar op. Heel veel bezoekers genieten daarvan en als je in gesprek met ze raakt, zoals tijdens Open Monumentendag, vertellen ze je dat. Of ze zetten een compliment op Facebook. Ook kinderen van de scholen konden tijdens educatie-lessen, weer kennis en/of een ervaring opdoen. Dit voorwoord is te klein om alles op te sommen. Maar u kunt het lezen verderop in dit jaarverslag, dat elk jaar wel dikker lijkt te worden.

Onze werkgroep communicatie is helaas mager bezet, maar onze leden schrijven graag over waar ze zelf mee bezig zijn. Zelf denk ik bij het binnenstromen van de kopij soms; kan het niet wat korter. En vervolgens word ik toch gegrepen door alles wat er staat, door het enthousiasme en de energie. Eind van dit jaar gaan we ons bezinnen of we vasthouden aan de traditie of dat we voor een andere vorm van het jaarverslag gaan. Ik ben benieuwd wat u als lezer ervan vindt. En ... kent u iemand met een vlotte pen en een groene bril die ons hierbij zou willen helpen? We houden ons aanbevolen.

Er zit veel leven in de Heemtuin. Niet alleen in onze biotopen, maar ook in de vereniging. Ik wens u veel leesplezier.

Namens het bestuur,

Dieuwke Oegema, voorzitter

FINANCIEEL VERSLAG 2021

Toen we in 2020 de begroting 2021 opstelden, hoopten we dat het jaar 2021 weer een 'normaler' jaar zou worden. De kosten voor ideeën en plannen waren in de begroting 2021 opgenomen; de verwachte financiering hiervan was begroot op de in 2021 te behalen inkomsten en voor een bedrag van € 2.660 vanuit in voorgaande jaren opgebouwde reserves. Helaas is ook in 2021 een deel van de voorgenomen activiteiten niet of met minder kosten doorgegaan.

Over 2021 is een positief resultaat behaald van € 2.926, hetgeen € 5.586 boven de begroting ligt.

Dit voordeel wordt voornamelijk verklaard door lager gerealiseerde kosten dan begroot (€ 5.830).

Onderstaand de grootste verschillen tussen de begroting en de realisatie:

- Huisvestings- en inventariskosten: de kosten over 2021 zijn € 1.784 lager dan de begroting. Vanwege de Covid-19 pandemie was er minder gebruik van het Heemhuis, waardoor de energiekosten lager waren. Daarnaast waren er geen uitgaven voor reparaties vanwege vandalisme;
- Kosten centrale organisatie: de kosten over 2021 zijn € 1.847 lager dan de begroting. De Nieuwjaarsreceptie is niet doorgegaan en de ALV heeft digitaal plaatsgevonden. Daarnaast zijn er geen kosten gemaakt voor fondsenwervende activiteiten;
- Bureau- en administratiekosten: de kosten over 2021 zijn € 755 lager dan de begroting. Er is besloten de vergaderstukken voor de ALV vanaf 2021 voornamelijk digitaal te versturen;
- Kosten werkgroepen & activiteiten: de kosten zijn € 770 lager dan de begroting. Werkzaamheden zijn goedkoper uitgevoerd.

Eind 2021 is er € 300 ontvangen van de gemeente Heumen voor het organiseren van ontmoetingsactiviteiten in 2022. Voor dit bedrag is een bestemmingsreserve gevormd.

Het resultaat over 2021 is toegevoegd aan de algemene reserve en bestemmingsreserves (zie hiervoor het onderdeel 'resultaatbestemming' in de staat van baten en lasten). De algemene reserve eind 2021 is € 94.058 en de bestemmingsreserves zijn € 1.970.

De saldi op de bank zijn op 31 december 2021 € 47.343. Ten opzichte van 31 december 2020 is dit een stijging van € 8.194.

Toewijzing bestemmingen aan algemene reserve

De algemene reserve laat zien welk deel van de bezittingen (de activa kant van de balans) met eigen vermogen is gefinancierd. De algemene reserve, eind 2021 groot € 94.058, bestaat voor € 47.325 uit de opstellen 'Heemhuis' en 'Bijstand'. Deze vertegenwoordigen geen echte waarde, want mocht de vereniging opgeheven worden, dan vervallen ze aan de gemeente. De 'beschikbare' resterende hoogte van de algemene reserve eind 2021 komt hiermee uit op € 46.733. In 2022 wil het bestuur plannen uitwerken om bestemmingen aan deze reserve te geven. In ieder geval wordt gedacht aan de volgende bestemmingsreserves:

- Continuïteitsreserve: Dit is een reserve die de vereniging minimaal in kas wil hebben om in ieder geval 1,5 jaar de standaard verenigingskosten te kunnen betalen in geval de inkomsten flink teruglopen;
- Reserve groot onderhoud Heemhuis en Bijstand: Dit is een reserve om toekomstig groot onderhoud aan het Heemhuis en Bijstand te kunnen betalen.

BEGROTING 2022

Bij het opstellen van de begroting houden we rekening met de deelbegrotingen van de diverse werkgroepen, activiteiten, de adviezen van de technische commissie en de gewenste uitgaven die niet aan specifieke groepen gebonden zijn.

Na twee jaar Covid-19, waarin activiteiten niet of in een flink goedkopere vorm zijn doorgegaan, hopen we dat het jaar 2022 weer een 'normaler' jaar zal worden. Daarnaast willen we dit jaar een aantal investeringen doen.

De begroting 2022 is niet sluitend. Enerzijds wordt dit verklaard door de voorgenomen investeringen (welke hierna kort zullen worden toegelicht), anderzijds door het wegvallen van een jaarlijks terugkerende substantiële donatie. Het begrote resultaat over 2022 is € 7.540 nadelig. Dit kunnen we financieel opvangen vanuit de reserves uit voorgaande jaren.

De baten 2022 zijn begroot op € 11.390; voor een bedrag van € 10.390 zijn deze baten zeker. In 2022 is financiële ruimte gecreëerd voor fondsenwervende activiteiten; hiermee hopen we € 1.000 aan extra giften op te halen.

De begrote kosten voor 2022 zijn gebaseerd op de standaardkosten, vermeerderd met inflatie en onvoorziene uitgaven (zoals reparatiewerkzaamheden als gevolg van vandalisme).

Het bestuur heeft daarnaast in de begroting geld voor onder andere onderhoud aan het buitenwerk van het Heemhuis, aanschaf van een cyclomaaier en vernieuwing van de huidige website gereserveerd. Ook is er, vanwege het niet doorgaan van de Nieuwjaarsreceptie, een bedrag opgenomen voor een vrijwilligersdag speciaal voor alle Heemtuinvrijwilligers.

Mochten er in 2022 uitgaven zijn voor lesvernieuwing, dan worden deze vanuit de bestemmingsreserve 'lesvernieuwing' (onderdeel van de bestemmingsreserves) bekostigd.

Joost van Dantzig, penningmeester

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Baten

Subsidie gemeente Heumen
Donaties
Giften, schenkingen en sponsoren
Overige opbrengsten
Totaal baten

Begroting 2021	Realisatie 2021	Begroting 2022
€ 7.330	€ 7.327	€ 7.330
€ 2.430	€ 2.400	€ 2.400
€ 4.350	€ 3.842	€ 1.200
€ 460	€ 757	€ 460
€ 14.570	€ 14.326	€ 11.390

Lasten

Huisvesting- en inventariskosten
Kosten centrale organisatie
Bureau- en administratiekosten
Kosten werkgroepen/ activiteiten
Kosten lesvernieuwing
Onvoorzien uitgaven
Afschrijvingskosten
Totaal lasten

-€ 4.570	-€ 2.786	-€ 6.450
-€ 2.770	-€ 923	-€ 2.230
-€ 2.070	-€ 1.315	-€ 1.980
-€ 1.870	-€ 1.100	-€ 1.900
€ 0	-€ 14	€ 0
-€ 250	€ 0	-€ 250
-€ 5.700	-€ 5.262	-€ 6.120
-€ 17.230	-€ 11.400	-€ 18.930
-€ 2.660	€ 2.926	-€ 7.540

Resultaat

Resultaatbestemming

Algemene reserve
Bestemmingsreserve lesvernieuwing
Bestemmingsreserve ontmoetingsactiviteiten

-€ 2.660	€ 2.640	-€ 7.240
€ 0	-€ 14	€ 0
€ 0	€ 300	-€ 300
-€ 2.660	€ 2.926	-€ 7.540

BALANS (ACTIVA ZIJDE)

Materiele vaste activa

- gebouwen
- inventaris

Vlottende activa

- vooruitbetaalde kosten
- banktegoeden

31-dec-2021	31-dec-2020
€ 47.325	€ 52.053
€ 979	€ 1.512
€ 521	€ 643
€ 47.343	€ 39.149
€ 96.168	€ 93.357

BALANS (PASSIVA ZIJDE)

Eigen vermogen

- algemene reserve
- bestemmingsreserves

Vlottende passiva

- nog te betalen kosten

31-dec-2021	31-dec-2020
€ 94.058	€ 91.418
€ 1.970	€ 1.684
€ 140	€ 255
€ 96.168	€ 93.357

SECRETARIS

2021 was weer een bijzonder jaar. We hadden nog steeds te maken met Covid-19, waardoor veel activiteiten niet zijn doorgegaan, of op een ander tijdstip, of op een andere wijze. Ook hebben we de richtlijnen voor werken in de Heemtuin en verblijven in het Heemhuis een paar keer moeten aanpassen.

De geplande Nieuwjaarsbijeenkomst op 9 januari 2021 kon niet doorgaan, waardoor in 2021 geen 'opstekers' zijn uitgedeeld aan werkende leden. Ook de Nieuwjaarsbijeenkomst in 2022 werd geannuleerd.

Begin 2022 zijn - in kleine kring door het bestuur – alsnog de **OPSTEKERS** uitgereikt aan:

JOLANDA	Praag	(lid van de bijengroep, beheergroep en inventarisatie flora en fauna), en
JOSÉ	Grootveld,	
JAN	Grootveld en	
MIRJAM	Barentzs	(drie leden van de educatiegroep).

NLdoet, een activiteitendag in de maand maart, ieder jaar door het Oranje Fonds georganiseerd, werd verplaatst naar 29 mei. Dat was een groot succes. Mooi weer en 12 deelnemers van buiten. De jaarvergadering is digitaal gehouden op 25 maart via MS Teams. Er waren 22 deelnemers. De bestuursleden zijn daarbij unaniem herkozen.

Het bestuur heeft ondanks Covid-19 niet stilgezeten. We hebben 11 keer plenair vergaderd, hetzij in het Heemhuis, via Zoom of WhatsApp. De coördinatorenvergadering van het voorjaar is geschrapt, maar die van het najaar heeft op 9 oktober plaatsgevonden in het Heemhuis. Iedereen was blij elkaar weer in persoon te kunnen ontmoeten.

Ook in het gemeentelijke en groene netwerk zoeken en onderhouden we onze contacten:

- Het gezamenlijke overleg met de gemeente en de natuurorganisatie Kadans kon alleen in het najaar doorgaan;
- In de groep gebiedsexperts hebben we bij het opstellen van het Biodiversiteitsplan van de Gemeente Heumen twee keer inbreng gehad;
- In een bijeenkomst met lokale groene vrijwilligersorganisaties, de Gemeente Heumen en de Stichting Gelders Landschap zijn ervaringen uitgewisseld en is samenwerking onderzocht;
- Met bestuur en een medewerker van de Gofferttuin in Nijmegen is het contact over educatie en bestuurlijke zaken aangehaald;
- In het voorjaar heeft een trainee van de Gemeente Heumen een onderzoek uitgevoerd naar doelgroepen en communicatie via sociale media voor de Heemtuin. Dit heeft een aantal bruikbare inzichten opgeleverd.

Om het gebrek aan ontmoetingen en leuke dingen te vergoeden, hebben we op 17 oktober in de Heemtuin een vrijwilligersborrel georganiseerd. Het weer was ons goed gezind en vergezeld van de heerlijke hapjes van culinaire dienstverlening Kees Oostindie en lekkere drankjes was het goed toeven rond de picknicktafels.

Dit jaar is de digitale vrijwilligersvacaturebank waar ook de gemeente Heumen bij is aangesloten vernieuwd. Op www.Geldersehanden.nl (zoekterm Heemtuin) hebben we een mooi podium voor onze vacatures.

Het ledental schommelt rond de 160 leden. Net iets meer dan de helft daarvan (83) is werkzaam als vrijwilliger. Van 93 leden (waaronder ook werkende leden) ontvangen we een donatie.

De Beheergroep is de grootste werkgroep met 38 vrijwilligers. Educatie heeft er 11, Inventarisatie Flora en Fauna 13. Dan volgt de Zomeravondgroep met 10, Kruiden met 7, Moestuin met 6 en Communicatie en Activiteiten met samen 6 leden. De bijengroep heeft 4 imkers. Daarnaast zijn er 13 algemeen werkende leden (inclusief bestuur). Diverse leden zijn actief in meerdere werkgroepen.

Hetty Koemans, secretaris

Eindelijk hadden we in 2021 weer een zomer met volop regen. Na drie te droge jaren, waarin het grasland verdroogde en ook in het bos grote aantallen bomen en struiken de moordende concurrentie om vocht niet overleefden, was er dit jaar aan vocht geen gebrek.

Fascinerend hoe met name het grasland zich van droogte herstelt. Door de jaren van droogte zijn veel grassen en kruidachtigen compleet verdroogd. Aan het eind van 2020 bestond het grasland nog maar voor 10 tot 20% uit grassen. Juist hierdoor ontstond er heel veel ruimte voor het ontkiemen van de één- en tweejarige soorten die zo kenmerkend zijn voor het heischrale grasland. Soorten als zandblauwtje en hazenpootje kwamen afgelopen jaar weer in aantallen voor die we lang niet gezien hebben. Andere overblijvende soorten zoals viltganzerik en muizenootje zijn tijdens de droogte bovengronds grotendeels verdroogd, maar de wortels hebben het wel overleefd. Ook die soorten lieten zich meteen weer massaal zien.

Het bos is het tweede biotoop waar de droogte zijn sporen heeft nagelaten. De grove dennen kunnen hier, met hun diepe beworteling en hun vermogen om verdamping te beperken bij grote droogte, erg goed tegen. Daar zien we dus geen problemen bij. Berken, met hun veel oppervlakkiger beworteling zijn echter veel kwetsbaarder, zeker als de droogte tot ver in september aanhoudt. Een berk maakt pas laat in het groeiseizoen knopjes aan om de winter door te komen. Als de droogte dan te lang aanhoudt, zie je dat ze in tijdnood komen en door gebrek aan knoppen zo verzwakken dat ze in korte tijd (hooguit enkele jaren) afsterven.

Ook lijsterbessen en vuilboom hebben het in de ondergroei zeer zwaar gehad. Circa 30% van de berken, lijsterbessen en vuilbomen is in de afgelopen jaren afgestorven. Opvallend is dat zaailingen van bijvoorbeeld veldesdoorn, hazelaar, hulst en taxus de droogte veel beter hebben doorstaan. Met deze natuurlijke dunning als gevolg van de droogte, is er weer ruimte ontstaan voor de overblijvende bomen en struiken om goed verder te groeien. Zo'n groeizame zomer als die van 2021 zorgt er dan ook voor dat de sporen van droogte in het bos snel zullen verdwijnen.

Ik ben benieuwd wat het groeiseizoen van 2022 ons gaat brengen.

Gerrit-Jan van Prooijen, biologisch adviseur

In 2018 hebben we in het grasland proefvlakken behandeld met kalk, steenmeel of een combinatie van beide. Deze proefvlakken hebben we indertijd gemaakt juist omdat we door de jaren heen de soortenrijkdom in het grasland heel langzaam terug zagen lopen. Verzuring van de bodem en uitspoeling van bepaalde mineralen als gevolg daarvan, speelden daarbij vermoedelijk een grote rol. Omdat de maatregelen echter gevolgd werden door extreem droge zomers hebben we de eerste jaren niet goed kunnen beoordelen wat de invloed van kalk en steenmeel op de vegetatie is. Omdat de explosie van nieuwe kruiden dit jaar zich niet alleen tot de proefvlakken beperkte maar vrijwel over het gehele grasland, kunnen we constateren dat (veel) vocht en gebrek aan vocht meer invloed lijken te hebben dan de proeven met kalk en steenmeel. We blijven het monitoren in de hoop dat er toch nog verschillen zichtbaar zullen worden, zodat we zicht krijgen of kalk en steenmeel ook bijdragen aan de terugkeer van de kruidenrijkdom.

BEHEERGROEP

De eerste reguliere werkdag kon pas op 22 mei plaatsvinden. Tot die tijd werkten we in paren of kleine groepen afhankelijk van de geldende coronamaatregelen. Een week later vond de uitgestelde NLdoetdag plaats waar 12 vrijwilligers van buiten de vereniging zich voor hadden aangemeld. Met hun hulp werd het familiepad grotendeels aangelegd.

Naast de 2e en 4e zaterdag van de maand is er in de zomer op vele dagen door de week gewerkt om de oogst van de akkers binnen te halen.

De eerste zaterdag van november was het Natuurwerkdag waarop de beheergroep - met hulp van 8 externe vrijwilligers - routepalen langs het familiepad heeft geplaatst, muizenruiters bouwde en flink wat opslag op de hei verwijderde.

In de loop van 2021 – meestal in het najaar - hebben zich 9 nieuwe leden aangemeld. Hiermee tikt het totaal aantal werkende leden bijna de 40 aan. Op dagen dat er werkdagenden gehouden konden worden, was de opkomst hoog. Vaak waren er meer dan 20 leden aan het werk.

Binnen de Beheergroep coördineert Erik Westerman het werk op de akkers, Rob Lock de poelen en Chris Hägele de (vlecht)heggen/wallen.

Grote lijnen en overkoepelend beleid worden door Gerrit-Jan van Prooijen uitgezet.

Heemhuis en paden

Op het Heemhuis is het jaarlijks onderhoud aan het sedumdak uitgevoerd. Achter het Heemhuis zijn de flink gegroeide composthopen omgezet en gemengd met paardenmest, die we al een aantal jaren aan het eind van het jaar ophalen bij een paardenwei in de buurt.

Naast de aanleg van het familiepad hebben we door het jaar heen de paden vrijgehouden door de zijanten te maaien, brandnetels en bramen weg te halen en overhangende takken of overhellende bomen te verwijderen.

Bos en haag

In het bos hebben we de open plek weer vrijgemaakt van bramen en oprukkende opslag en flink wat lijsterbes en braam verwijderd in het knotbos tussen Heemhuis en ven. Ook zijn er regelmatig groepjes door het bos gestruind om zaailingen en opslag van bospest en Amerikaanse eik te verwijderen.

Hei en schraal grasland

De afgelopen drie droge jaren groeide er zo weinig op het schrale grasland dat er niets te maaien viel. Dit jaar konden we voor het eerst het voornemen om te gaan sinusmaaïen uitvoeren. Begin juli is een ongeveer 2m breed meanderend pad gemaaid en in september is het hele terrein binnen dit pad gemaaid. Dit geeft variëteit in hoogte en leeftijd van begroeiing en daarmee meer biodiversiteit. Zie voor uitleg sinusmaaïen: <https://www.vlinderstichting.nl/sinusbeheer/>.

Op de NLdoetdag is aan de rand van de haag naast het insectenhotel een heuvel van plagen, stenen, riet en dakpannen gebouwd als huisvesting voor hommels en wilde bijen. Op de Natuurwerkdag zijn er twee muizenruiters op het grasland in de buurt van de bijenstand gebouwd. Op de hei hebben we dit jaar op veel zaterdagochtenden opslag verwijderd (zoveel mogelijk uitgegraven). Ook zijn er stukken geplagd. Het pad naar de speelboom is opnieuw gemarkeerd. Rond de appelboom bij de bijenstand is in december een laag paardenmest aangebracht (voor grondverbetering en om vocht beter vast te houden).

Het werk van de beheergroep in de kruidentuin

In de kruidentuin heeft de beheergroep de jaarlijkse lenteschoonmaak gedaan door paden bladvrij te maken en het nodige snoeiwerk aan de kanten uit te voeren. Op de open plek achter de kruidentuin zijn op de Natuurwerkdag nog enkele bessenstruiken gezet, is het pad bijgewerkt en zijn bramen met stekels verwijderd.

De vijver die we eind 2020 hadden gerepareerd en die na twee weken weer lek bleek, is met hulp van de beheergroep op de Natuurwerkdag uitgegraven. Daarna zijn er vier bakken in geplaatst en de ruimtes daartussen zijn opgevuld met grond. Het ziet er deze winter nog wat troosteloos en kaal uit, maar als de lente aanbreekt en er penningkruid en andere planten in worden geplant, zal het snel weer een mooi plaatje worden.

Poelen

Gagel vrijstellen, sinus maaïen en water bijvullen waren de belangrijkste werkzaamheden aan de poelen en het ven dit jaar. Verder hebben we oprukkend gras e.d. op de brug regelmatig verwijderd zodat deze voor iedereen goed begaanbaar blijft. Eind van het jaar hebben we de wilgen langs de oevers gesnoeid of afgezet.

Cyclomaaier

Na meerdere reparaties in de afgelopen jaren, heeft de cyclomaaier het twee jaar geleden definitief begeven. Na een oriëntatie op vervanging hebben we een slagmes voor de bosmaaier erbij gekocht. De twee afgelopen jaren hebben we al het maaiwerk, zowel rond de poelen, het ven, het grasland en de akkers met de bosmaaier gedaan. Dit is in 2020 goed bevallen. Achteraf kwam dit mede doordat er door de droogte relatief weinig te maaïen was. Afgelopen jaar hebben we moeten constateren dat dit in nattere jaren niet het geval is. Met name op de akkers moest er dit jaar zo vaak en zoveel gemaaid worden dat dit met de bosmaaier te zwaar werd. Ook blijkt de motor van de cyclomaaier niet echt sterk genoeg voor het grovere maaiwerk (bv. bramen). Eind 2021 hebben we daarom een werkgroep ingesteld (Erik, Chris, Gerrit-Jan en Ants) die een voorstel voor vervanging van de cyclomaaier uit gaat werken.

Ants Creemers, coördinator beheergroep

Gereedschappen

Ook in 2021 is er weer goed gebruik gemaakt van de beschikbare gereedschappen, die in het werkhok en op zolder van het Heemhuis zijn opgeslagen. Als er gereedschappen bot of slecht worden, kapotgaan, dan proberen we die in eigen beheer te herstellen. Erik doet dat voor de echte akkerwerktuigen en ik voor de rest. Op gezette tijden inventariseren we de gereedschappen op aantal en kwaliteit.

Via de app of notitieblaadjes op de werkbank hebben enkele leden diverse gereed-

schappen geleend en ook weer netjes teruggebracht.

Opvallend in 2021 was de vermissing van 3 takkenscharen en 4 spanzagen. Het zou mooi zijn als de vermiste gereedschappen (ze liggen niet ergens in het bos) weer terecht komen. Er gaan toch kosten en moeite mee gepaard die onnodig zijn. De materiaalmeester maakt zich hier wel eens zorgen over. 😞

Chris Hägele

Vlechthekken en houtwallen

In 2021 hebben we met een drietal vlechters aan de verschillende vlechthekken gewerkt. De vaste vlechterskern bestaat uit Trudy, Arjan en Chris. Als er meer handen nodig zijn, dan krijgen we hulp uit de beheergroep.

De kruishaag aan de Randwijksingel - die op de Natuurwerkdag begin november 2019 is geplant en in ruitpatroon is gevlochten - heeft het moeilijk (gehad) vanwege de lange, droge en hete periodes. De haag is al snel in 'herfstmodus' gegaan leek het in december. Bij de aanplant van een dertigtal nieuwe haagbeukjes bleken toch meer exemplaren het niet gered te hebben. Voorjaar 2022 proberen we de rest in te planten en in de ruitstructuur te brengen. Uiteindelijk zal het ruitpatroon tot ca. heuphoogte worden ingevlochten en een unieke, mooie afrastering aan de westkant van de Heemtuin vormen.

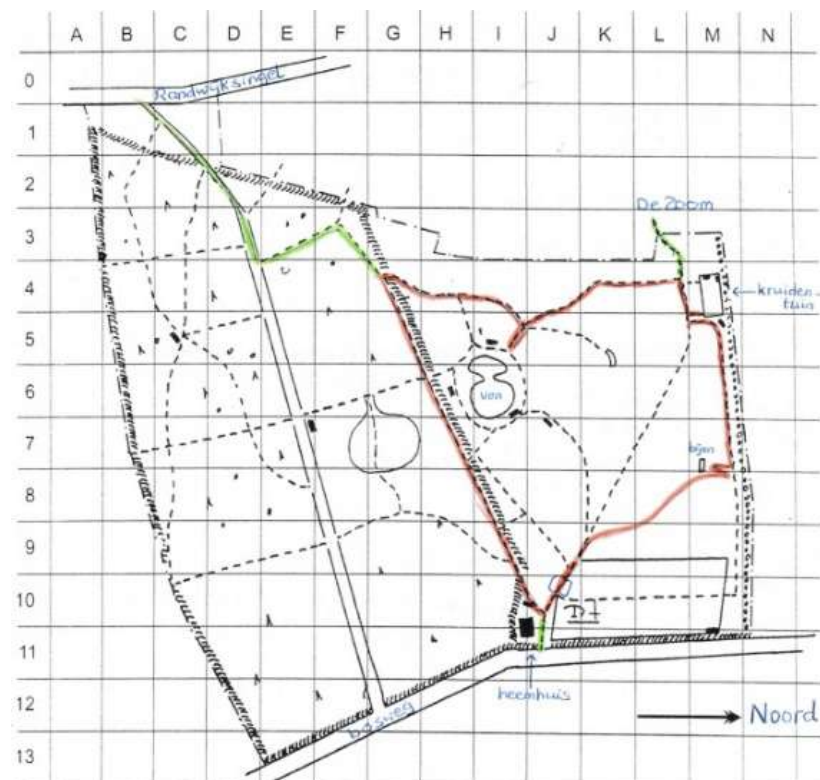
Vanwege de aanhoudende droogte, hitte en intense zonneschijn vorig jaar, kregen veel struiken en bomen een vorm van droogtestress. Reden om dit jaar eerst te kijken hoe de heggen het zouden gaan doen. Heggen invlechten en snoeien is een echte winteractiviteit, omdat de kracht van de planten in de wortels zit en de bladeren zijn gevallen. In december hebben we een begin gemaakt met de vormsnoei en het daar waar nodig verder invlechten van de bestaande 7 vlechthekken. We gaan ermee door tot half maart 2022 (vanwege de vogelwet).

We zorgen ervoor dat de heggen laag blijven zodat de bezoekers het aantrekkelijke overzicht behouden en er voor de moes- en kruidentuin minder schaduw op de gewassen en kruiden gaat vallen. De foeragerende reeën, vossen e.a. hebben nauwelijks nog toegang vanwege het dichte vlechtwerk in de hagen. Je ziet de (vr)eeetsporen dan ook uitsluitend aan de buitenkant van de heggen. Plannen voor de houtwallen, verschuiven we naar 2022, te beginnen; de wal westelijk van de doorgang bij het Heemhuis.

Chris Hägele

Familiepad

Eind 2020 ontstond het idee om een familiepad aan te leggen in de Heemtuin dat geschikt is voor mensen in een rolstoel of wandelaars met een buggy of rollator. Nadat het ingediende voorstel met bijbehorende begroting in de ALV van 2021 was goedgekeurd, werd - in de periode waarin in tweetallen gewerkt mocht worden - de eerste graszode uitgespit en het nieuwe slingerende pad over het schrale grasland uitgezet.

Ants en Loes kozen daarvoor een ochtend uit in die koude week begin april en werden drie keer even naar binnen gesneeuwd. Tijdens de NLdoetdag, op 29 mei, werd er veel werk verzet. Grote stukken pad over en langs het grasland en de hei werden verbreed en waar nodig geëgaliseerd en met grind verstevigd. In de weken en maanden daarna werd er voornamelijk aan het pad door het bos gewerkt; hier en daar verbreden, boomwortels uitsteken en bramen verwijderen. Ook hebben we de bank bij de kruidentuin verplaatst zodat deze weer langs het pad kwam te staan. Routepaaltjes (met een rode kop aan de rechterkant van het pad) werden in twee richtingen geplaatst tijdens de Natuur-

werkdag begin november. Toen zijn ook de palen met een blauwe kop langs de aanlooproute vanaf de Randwijksingel geplaatst. Het jaarlijks onderhoud in de vorm van blad vegen begon zich ook al af te tekenen. Eind van het jaar konden we een punt zetten achter de aanleg van het pad. De plattegrond, plaatsing op de website en opening staan voor 2022 gepland. De rode lijn op de kaart is het familiepad, groene lijntjes zijn de aanlooproutes.

Loes van der Meij/Ants Creemers

Akkers

Na drie droge tot zeer droge jaren, waren het voorjaar en de zomer van 2021 heel erg nat. Ondanks de grote hoeveelheid neerslag, telden het voorjaar en de zomer ook redelijk wat zonuren. Die combinatie heeft een duidelijke uitwerking gehad op de gewassen en de akkerflora op onze akkers.

In de onderstaande tabel staan de opbrengsten in gram per m² van de jaren 2018 t/m 2021:

Groene achtergrond:

Opbrengst van een gewas is hoger dan die van het jaar ervoor.

Rode achtergrond:

Opbrengst van een gewas is lager dan die van het jaar ervoor.

Gewas:	Opbrengst (g/m ²)			
	2018	2019	2020	2021
Winterrogge	18.8	42.0	39.6	72.1
Haver	10.8	47.1	40.1	86.7
Pauwengerst	21.5	36.3	11.3	36.0
Eenkoorn	6.1	6.3	5.2	niet geoogst
Rode emmer	9.1	14.6	24.7	20.4
Zwarte emmer				niet geoogst
Spelt		20.8	32.2	46.6
Paardenbonen	84.8	17.9	9.4	63.3
Huttentut	20.3	30.0	17.0	10.7
Vlas		34.6	10.4	9.0

Alle granen hebben het goed gedaan. Van winterrogge, haver en spelt hadden we recordopbrengsten. Alleen van rode emmer viel de opbrengst een beetje tegen, maar was altijd nog beter dan in 2018 en 2019. De rode emmer werd hier en daar vanwege de overvloedige neerslag volledig overwoekerd.

De pauwengerst heeft het ook heel goed gedaan maar daar hebben we wel ontzettend veel moeite voor moeten doen. Pauwengerst wordt nooit erg hoog en daarom groeit er al heel snel veel 'onkruid' tussen. Om de pauwengerst überhaupt te kunnen dorsen, hebben we met de hand alle halmen uit het onkruidrijke maaisel moeten plukken. Daarmee zijn we meerdere ochtenden met 3 of 4 personen bezig geweest.

De paardenbonen hebben het ook bijzonder goed gedaan. Paardenbonen kunnen heel slecht tegen droogte in het voorjaar. Dat blijkt wel uit de lage opbrengst van 2020. Dit jaar hadden we geen last van droogte en dus hadden we heel veel paardenbonen (maar nog niet zoveel als in 2018). De opbrengsten van huttentut en vlas vielen wel een beetje tegen en dat komt ook weer door 'onkruid' en omdat een deel van het oostelijke vlasveld bij het maaien van de rogge wat in de verdrukking was geraakt. Huttentut en vlas worden in rijen gezaaid. Door de overvloedige neerslag en omdat we bij wijze van experiment niet of nauwelijks hebben geschoffeld of gewied, stond er dit jaar extra veel 'onkruid' en dat heeft de groei van de huttentut en vlas duidelijk geremd. Van beide gewassen hebben we toch ruimschoots de benodigde hoeveelheid zaaigoed voor volgend jaar kunnen oogsten.

Verder hadden we de volgende gewassen op de akker waarvan de opbrengst niet gewogen is:

- **Inkarnaatklaver:** klein veldje, veel last van 'onkruid'. Volgend jaar wel schoffelen en/of wieden;
- **Bittere blauwe lupine:** smalle strook, eigenlijk wat te laat gezaaid, ondanks 'onkruid' redelijke opbrengst: ruim 4 maal de ingezaaide hoeveelheid zaaigoed! Volgend jaar groter veld met lupine;
- **Saffloer:** in het voorjaar kwam er hier en daar nog wel wat op maar uiteindelijk is alles verdwenen. Volgend jaar geen saffloer meer;
- **Phacelia:** matige opbrengst vanwege 'onkruid' en omdat we de helft van het veld ongeveer vijf weken later hebben ingezaaid t.b.v. een meer gespreide bloei;
- **Zonnebloemen:** veel 'onkruid' gewied, bloeiden ruim een maand later dan vorig jaar maar hebben het uiteindelijk toch goed gedaan.

Al met al een goed maar wel heel bewerkelijk akkerseizoen! Dit was niet gelukt zonder de inzet van de nodige vrijwilligers. Om een indruk te krijgen hoeveel werk de oogst met zich meebrengt, heb ik dit jaar geïnterviewd hoeveel dagdelen er aan de oogst besteed zijn. Alles bij elkaar komt dat al gauw neer op 300 tot 400 uur!

Na de oogst hebben we dit jaar de akkers niet laten ploegen maar laten frezen. Het voordeel van frezen is dat we de velden niet meer hoeven te egaliseren, zoals bij ploegen wel het geval is.

Een aantal velden is meteen na het frezen ingezaaid met wintergranen: winterrogge, eenkoorn, zwarte emmer, spelt en gewone tarwe. Daar hoeven we niets meer aan te doen. Om te voorkomen dat de nog niet ingezaaide velden dichtgroeien met kweek en ander 'onkruid' moeten deze velden elke maand een keer met de wielcultivator bewerkt worden. Dat houdt je lekker van de straat!

Nu maar weer afwachten wat 2022 voor een jaar gaat worden....

Erik Westerman, coördinator akkers

WERKGROEP INVENTARISATIE FLORA EN FAUNA

Na een aantal droge jaren groeide en bloeide er dit jaar van alles in overvloed. Als gevolg van de coronamaatregelen is de inventarisatiegroep die jaarlijks een aantal keer de flora inventariseert, niet in actie gekomen. Wel hebben enkele individuele leden inventarisaties uitgevoerd. Verslaglegging daarvan is hieronder te vinden.

Akkerflora

Op de akkers is doorlopend geïnventariseerd en daar troffen we dit jaar o.a. een aantal ingezaaide rode lijst-soorten akkerflora aan die vorig jaar vanwege de droogte helemaal niet of maar heel beperkt zijn opgekomen:

- akkerogentroost	(rode lijst - ernstig bedreigd):	tenminste 100 exemplaren;
- kleine ratelaar	(rode lijst - gevoelig):	minstens enkele tientallen exemplaren;
- groot spiegelklokje	(rode lijst - bedreigd):	enkele tientallen exemplaren;
- glad biggenkruid	(rode lijst - bedreigd):	tenminste 100 exemplaren;
- korensla	(rode lijst - bedreigd):	ongeveer 20 exemplaren;
- wilde weit	(rode lijst - ernstig bedreigd):	27 exemplaren.

wilde weit

Het is nog wel de vraag of al deze soorten zich zullen kunnen handhaven. Vooral voor de wilde weit is dat erg twijfelachtig; van de 600 ingezaaide zaden zijn uiteindelijk 27 exemplaren opgekomen. Wilde weit komt normaal gesproken voor op een wat kalkrijkere bodem en het is dus niet vreemd dat deze soort het op onze betrekkelijk zure zandgrond niet zo goed doet. Opvallend was het grote aantal driekleurige viooltjes en tuinviooltjes (naast de alom aanwezige akkerviooltjes). De driekleurige viooltjes kwamen al veel langer voor op de akkers, maar niet elk jaar en dan nog slechts sporadisch. Daarom is er vorig jaar wat extra ingezaaid op de eeuwige roggeakkertjes. Daar zijn ze ook goed opgekomen en ook elders op de akkers waren ze ook vrij regelmatig te vinden. Blijkbaar doen deze viooltjes het goed in wat nattere omstandigheden.

Verder viel op dat er dit jaar bijna geen gewone steenraket is aangetroffen terwijl deze soort vorig jaar op meerdere plekken voorkwam en bovendien in het najaar van 2020 extra is ingezaaid.

Ook soorten als bleekgele hennepnetel en akkerleeuwenbek kwamen dit jaar minder vaak voor en bloeiden over het algemeen wat later. Soorten die het daarentegen erg goed deden en daardoor soms zelfs hinderlijk waren, waren zwaluwtong, varkensgras en hazenpootje. Waarschijnlijk is ook hier de hoeveelheid neerslag bepalend voor welke soorten vaker of juist minder vaak voorkomen.

Behalve op de akkers is er ook elders in de Heemtuin incidenteel wat geïnventariseerd. De mooiste 'vondst' buiten de akkers was die van klein tasjeskruid. Klein tasjeskruid is een bedreigde soort en het leek erop dat deze soort uit de Heemtuin verdwenen was. Er bleken van deze soort duizenden exemplaren op het schrale grasland te staan en ook nog een kleine 'kolonie' op de westzijde van de houtwal langs de Bosweg. Is deze vrij kleine en tamelijk vroegbloeiende soort al tien jaar gemist bij periodieke inventarisaties van het grasland? Of heeft het klein tasjeskruid door het natte voorjaar langer en uitbundiger gebloeid dan in voorgaande jaren?

Erik Westerman

Vlinders en hommels

Ook in 2021 vlogen er weer vlinders en hommels in de Heemtuin in Malden 🦋🐝!

Vanaf 1 april tot 30 september hebben wij de dagvlinders, de dagactieve nachtvlinders en de hommels weer geïnventariseerd. Anneke de hommels, Edith de vlinders. Dit jaar hebben we 19 keer

de route gelopen en hebben we 280 dagvlinders, 14 nachtvlinders en 224 hommels geteld. Deze route is één van de 620 inventarisatieroutes van het Landelijk Meetnet Vlinders en het Netwerk Ecologische Monitoring, voor de hommels (in samenwerking met het CBS).

Na drie hele droge jaren was het weer in 2021 vaak erg nat. De temperatuur wisselde sterk. In maart eerst warm, koud en aan het eind zelfs zomerse dagen! De maanden daarna waren soms gemiddeld kouder (april en mei) of warmer (juni en eind september).

Vlinders

Het weerpatroon zien we terug in het aantal getelde vlinders. Tijdens het warmtegolfje van eind maart/begin april werden veel vlinders geteld. Maar daarna waren er weken met bijna geen vlinders. Een dagje of wat koud weer is niet zo erg daar kunnen onze vlinders prima tegen. Maar het is zo lang koud geweest dat veel vlinders moeite hadden om die lange tijd goed door te komen. In juni de juni-dip; het moment (van oudsher in juni, maar de laatste jaren steeds vaker al eind mei) waarop de voorjaarsvlinders al weg zijn, maar de zomervlinders nog niet uit de pop gekomen zijn.

Citroenvlinders

Dagpauwoog

Het vocht van de voorgaande maanden en de warmte in de maanden juli, augustus en september zorgt ervoor dat de vlinders nu profijt hebben van al het groen dat er fris bijstaat. Met name is dit te zien bij de atalanta's en dagpauwogen (op de vijfde en zesde plaats dit jaar). Tot ver in de jaren negentig had de dagpauwoog maar één generatie, met een piek eind juli of begin augustus. Heel af en toe was er een kleine tweede generatie in september. Maar in de tijd is die tweede generatie steeds groter en belangrijker geworden. Dit jaar is wel heel bijzonder; de tweede generatie is vrijwel even groot (of misschien zelfs groter) dan de eerste generatie. Daarmee was de dagpauwoog een van de opvallendste vlinders in september!

Top 5 talrijkste vlindersoorten

In de afgelopen jaren werden in de Heemtuin de citroenvlinder en de dagpauwoog iets minder vaak gespot. Het boomblauwtje en de kleine parelmoervlinder werden toen vaker gezien. In 2021 is het omgekeerd. Meer citroenvlinders en dagpauwogen en geen boomblauwtjes en minder kleine parelmoervlinders! Het totaal aantal soorten komt dit jaar op 19. Geen nieuwe soorten dit jaar, waarmee het totaal aantal soorten dagvlinders vanaf 2001 33 blijft. De dagactieve nachtvlinders zijn dit jaar weinig waargenomen: 1 gewone heidespanners, 1 gamma-uil en 1 kolibrievlinder.

	2021	2020	2019	2018	2017
1	kleine vuurvinder	klein koolwitje	klein koolwitje	klein koolwitje	klein geaderd witje
2	klein geaderd witje	kleine vuurvinder	klein geaderd witje	citroenvlinder	klein koolwitje
3	klein koolwitje	boomblauwtje	hooibeestje	groot koolwitje	bruine zandoog
4	citroenvlinder	hooibeestje	kl. parelmoervlinder	oranje zandoog	dagpauwoog
5	atalanta	kl. parelmoer/ bruine zandoog	kleine vuurvinder	bruine zandoog	citroenvlinder

Hommels

In 2021 hebben we de hommels in onze Heemtuin voor het eerst ook per hommelsort geteld. De Vlinderroute is sinds 2021 dus ook een officiële hommeltelroute geworden. We hebben daarbij dit jaar 10 verschillende hommelsorten (of soortgroepen) kunnen ontdekken.

In de tabel hieronder valt te zien, dat de akkerhommel verreweg de talrijkste hommelsort was afgelopen jaar in de Heemtuin. Het viel op dat deze sort in vrijwel alle delen van onze telroute voorkwam. Daarnaast was hij van het vroege voorjaar tot in september nog te zien. Akkerhommels hebben een wat langere tong waardoor ze gemakkelijk nectar kunnen drinken die wat dieper zit. Wij zagen ze opvallend vaak op paarse dovenetel. De steenhommel, die tot de vroege hommelsorten behoort, hebben we dit jaar op de telroute enkel in juni, juli en augustus gezien. De boomhommel zagen we maar drie keer op één datum begin juli.

Top 5 talrijkste hommelsorten en soortgroepen

	hommelsort	aantal	opmerking
1	akkerhommel	71	Hele jaar door in vrijwel alle secties.
2	aardhommel-groep	64	aardhommel, veldhommel, grote veldhommel en wilgenhommel.
3	stenhommel	38	Eerste steenhommel opvallend laat gespot.
4	weidehommel	12	Net als akkerhommel vaak op paarse dovenetel.
5	koekoekshommels (ook een groep van meer soorten)	3	De grote (of tweekleurige) koekoekshommel, vierkleurige (of boomkoekoekshommel). Vaker gezien dan officieel in de telling zit.

Sommige hommelsorten lijken zo sterk op elkaar, dat ze uitsluitend via onderzoek met een microscoop van elkaar te onderscheiden zijn. Deze soorten worden door ons dan geteld per groepje van look alike. De 'aardhommelgroep' bijvoorbeeld bestaat uit vier soorten.

Afgelopen jaar zagen we twee soorten koekoekshommels in onze Heemtuin: de grote koekoekshommel die haar eitjes meestal legt in het nest van de aardhommel en de vierkleurige koekoekshommel die haar eitjes bij voorkeur legt in het nest van de weidehommel.

Wanneer we meerdere jaren de hommels per soort hebben geteld, kunnen we ook patronen gaan ontdekken. Bijvoorbeeld welke hommelsorten in aantal sneller achteruitgaan ofwel juist toenemen door de jaren heen dan andere hommelsorten.

Al was het een vreemd jaar (ook voor de hommels) de start van het hommeltellen in de Heemtuin Malden is gezet. Erg leuk om te doen tijdens het 'vlinderen' met Edith.

Mocht je eens mee willen lopen, meld je dan gerust aan via heemtuin@heemtuinmalden.nl.

Anneke Teepe en Edith Hägele

EDUCATIE

Voorjaar 2021 stonden de educatiebegeleiders nog steeds stil door de coronabeperkingen. Om startklaar te zijn zodra het weer wél kon en de scholen het weer aandurfd, kwamen we in mei bij elkaar. Ervaren en nieuwe gidsen deden samen 'de Boskist' om elkaar en het vernieuwde lesmateriaal te leren kennen. Iedereen was erbij, zo graag wilden we weer kunnen starten.

In de eerste weken van juni gingen we echt van start en hebben we 8 schoolklassen ontvangen voor de lessen 'Kleine Beestjes', 'Kleine Kanjers', 'Land- en Waterdiertjes' en 'de Boskist'.

Vrolijke kinderen genoten van hun verblijf in de Heemtuin.

Wat was het fijn om in de herfst het geplande lesprogramma voor de scholen (bijna) volledig te kunnen laten doorgaan. Slechts twee keer werd de les door de leerkracht geannuleerd vanwege te veel regen. We ontvingen in dit herfstseizoen in totaal 17x een groep kinderen met hun leerkracht en eventuele extra begeleiders:

- 7x kwamen groepen uit de onderbouw voor de 'Dierenbewegingsles' of het 'Kabouterpad herfst';
- 6 groepen uit de middenbouw kwamen voor de les 'Herfstverschijnselen' of 'Land- en Waterdiertjes';
- De 'Boskist herfst' werd 4x gegeven aan groepen uit de bovenbouw.

Marjon van der Steen, adviseur Natuur en milieueducatie Primair Onderwijs heeft ook dit jaar weer de lessen aangeboden aan de scholen en de planning gemaakt met de scholen. Ook heeft ze de werkgroep waardevolle ondersteuning geboden op de lesinhoud.

We zijn met 11 enthousiaste educatiebegeleiders. Voor iedere les zijn 3 educatiebegeleiders nodig. Het rooster bezet krijgen lukte omdat de inzet en flexibiliteit van de educatiebegeleiders groot is.

In 2021 zijn 3 volledig nieuwe educatiebegeleiders mee gaan doen. Al met al veel gidsen die de lessen nog niet kenden, maar na een keer bij een les meegekeken te hebben met een gids met ervaring, werd al snel gewoon meegedraaid met het lesprogramma.

Helaas heeft José aangegeven met ingang van 2022 te stoppen bij educatie. Zij is sinds 1999 betrokken bij educatie. Wat een ervaring, kennis en enthousiasme. Dankjewel José!

We hebben nog steeds behoefte aan versterking en blijven zoeken naar nieuwe educatiebegeleiders.

Janet de Graaff is gestopt als (tijdelijk) coördinator bij educatie. In het voorjaar van 2021 heb ik (Mirjam Jetten) het stokje van haar overgenomen. Dank aan Janet voor haar enorme werklust en kennisoverdracht.

In de loop van 2021 hebben enkele educatiebegeleiders samen een educatieve speurtocht gemaakt voor kinderen die met (groot)ouders door de Heemtuin wandelen. We verwachten deze in maart 2022 te presenteren.

Mirjam Jetten, coördinator educatie

KRUIDENTUIN

Het afgelopen jaar is er weer hard gewerkt in de kruidentuin. Het werkgroepje blijft nu wat stabiel, heel prettig omdat je elkaar dan ook wat meer leert kennen. En we ideeën over de plantjes, hoe, wat en waar je iets neerzet, zaadjes oogsten, snoeien en nog veel meer samen kunnen delen. Leuk is ook dat er altijd weer nieuwe ideeën ontstaan. Elk seizoen komen we in februari bij elkaar en dan kletsen we eerst lekker bij en daarna gaan we aan de gang over hoe we dit jaar in de kruidentuin aan de slag gaan.

Wie neemt welk plekje wat meer onder zijn/haar beheer, denk ook aan de straatjes, we blijven nu wekelijks onkruid tussen de tegels uithalen, minder leuk, maar wel noodzakelijk. Wanneer beginnen we, uit welk vak halen we wel onkruid en waar laten we onkruid bewust staan en waarom. We leren jaarlijks bij. En hebben we wensen voor nieuwe eenjarige kruiden langs de rand, zoals b.v. koriander, dille en basilicum.

Onze vijver was helemaal vernieuwd, helaas van korte duur, een week later bleek de vijver weer lek - tot ieders verdriet - zodat we wekelijks moesten bijvullen. Uiteindelijk heeft de werkgroep beheer van Ants nog een keer geweldig werk geleverd. De bak is weer helemaal uitgegraven en er is besloten om er meerdere kleine bakken in te plaatsen zodat lekkage eigenlijk niet meer kan voorkomen. Het is even wennen maar het ziet er eigenlijk ook wel weer leuk uit. We wachten op kleine waterdiertjes, kikkers en salamanders die er vast weer in terug zullen komen. Nu in januari is het nog kaal, maar straks staan er ook weer mooie planten tussen de bakken en wordt de 'vijver' weer een sieraad voor de kruidentuin. Met dank aan de harde werkers die hiervoor hebben gezorgd.

Lydia van Veen

MOESTUINGROEP

2021, een bijzonder nat jaar, waarin we niet hebben hoeven sproeien!!!

We konden pas laat zaaien en tegen eind april was het nog eens vrij koud en nat, waardoor we de boontjes opnieuw hebben moeten zaaien. Voor de rest van het seizoen was het groeizaam weer. De pompoenen tegen het gaas én op het veld hebben het heel goed gedaan. Ook de opbrengst van de peultjes, aardbeien, bieten en boontjes was prima. De aardappelen hebben, zoals in de hele omgeving, last gehad van de coloradokever, zodat de opbrengst beperkt was.

De gezamenlijke maaltijd met de kruidengroep in augustus was ook dit keer weer gezellig en lekker.

Een deel van de oogst uitgesteld!

Naast Ilse, Hetty, Wim, Tjeerd, Mathilde, werkte Michel deze zomer mee. Een enthousiaste aanwinst.

Mathilde Hofmans en Hetty Koemans

BIJENGROEP

Afgelopen jaar was weer een jaar vol verrassingen. Het begint eigenlijk meer een gewoonte te worden dan een uitzondering. Zoals altijd begint het bijenjaar in april met de voorjaarscontrole waarbij het er allemaal goed uit zag, geen dode volken en koninginnen goed aan de leg en zo. Maar toen begon het....

De regen en de kou. We hebben alle volken flink moeten bijvoeren om te voorkomen dat ze gingen roven. Normaal gesproken is de dracht in april en mei voldoende en meestal begint dan ook al de voorjaarsshoning binnen te stromen. Afgelopen jaar was er geen voorjaarsshoning. Niet in de Heemtuin, maar ook niet elders.

Halverwege mei hebben we de afleggers gemaakt. De volken worden dan gesplitst om te zorgen dat de zwermneiging wordt onderdrukt. Dat ging goed. Eind mei hebben we net als het jaar ervoor meegedaan aan een koninginnenteelt project. Dat is een project waarbij de zwarte bij wordt gepromoot en je larfjes kunt ophalen die je zelf kunt gebruiken om een koningin van te telen.

We begonnen toen met 12 larfjes en die hebben we verdeeld over de verschillende bijenkasten. Voor die tijd hebben we de koningin wel eerst verwijderd om er zeker van te zijn dat ze moerloos zijn en dus graag een nieuwe koningin willen. Van de 6 kasten bleken er in 4 kasten nog een koningin te zitten waarvan we dachten dat ze weg was. Heel bizar. In die kasten hebben ze ook niks met het larfje gedaan. In de overige 2 kasten is het wel goed gegaan. Daar zijn uiteindelijk 3 koninginnen uitgekomen waarvan er eentje nog is doodgegaan. Dus de koninginnenteelt in 2021 was geen succes. Dit jaar gaan we het weer proberen en hopen van onze fouten te hebben geleerd!

Namens de imkers, Janet de Graaff

ZOMERAVONDGROEP SEIZOEN 2021

Wat een bijzonder jaar was het! In totaal hebben we nu 11 leden, die allemaal een paar avonden in de Heemtuin actief zijn geweest. Wie had dat in het vorige coronajaar kunnen denken!? Het werk van de zomeravondgroep valt in 2 categorieën: onderhoud en oogsten.

Onderhoud

Bij het rolstoelpad hebben we de kanten langs het pad opgevuld zodat je er niet met een wiel in terecht kunt komen. Rondom het Heemhuis en de tafels hebben we gras en ander ongewenste soorten verwijderd. Alles zag er daarna weer netjes uit. De bramen die van de Heemtuin een oerwoud dreigden te maken hebben we gesnoeid. Ook met de brandnetels bij de ingang korte metten gemaakt. Volgend jaar moeten we dat vast weer herhalen. Dit gebeurde in de lentemaanden. Daarna kwam het oogstwerk aan de beurt.

Oogsten

Eind juli moest de haver geritst worden. Dat is handwerk. Als je met zijn allen buiten aan de tafels zit, is dat een heel gezellig werkje.

Eind augustus hebben we de paardenbonen gedopt. Elke peul werd leeggemaakt en de bonen, met of zonder beestjes erin, verzamelden we in een bak. Voor volgend jaar is er weer voldoende zaaigoed. Van de pauwengerst hebben we op 2 manieren de korrels verzameld: met de voeten en met de handen. Bij het voetdorsen leg je een bosje pauwengerst op een zeil en dan wrijf je de aren met je voeten uit elkaar. Bij het handdorsen verzamel je de rijpe aren uit een grote bos geoogste pauwengerst waar ook veel onkruid tussen zit. Ook een heerlijk rustig karwei, op de bank in de zon. Half september, onze laatste werkavond, hebben we de laatste restjes phacelia, lupine en vlas geoogst. Op het laatst meer op de tast dan dat we alles nog goed konden zien.

Het werd daarna alweer vroeg donker, het was tijd voor de zomeravondgroep om in winterslaap te gaan. Volgend jaar gaan we weer enthousiast aan de slag.

Margriet van Pelt

ACTIVITEITEN EN COMMUNICATIE

Het merendeel van onze circa 80 vrijwilligers is een 'groene vrijwilliger'. De groene vrijwilliger werkt graag met de handen in de natuur en zorgt voor het onderhoud van het terrein. Zo bereiken we onze doelen in natuurbeheer.

Even belangrijk is onze doelstelling natuureducatie. Die gaat over de educatielessen voor schoolklassen en is belegd in onze werkgroep Educatie.

Natuureducatie richt zich ook breder op volwassenen en kinderen buiten schoolverband.

Hier ligt een taak voor de werkgroepen Activiteiten en Communicatie. Voor deze werkgroepen kunnen we aanvulling gebruiken.

Gelukkig start begin 2022 een nieuwe coördinator activiteiten, namelijk Mirjam Scheeres.

Ondanks de kleine werkgroepen 'activiteiten' en 'communicatie', en ondanks Corona hebben we een grote groep mensen buiten de vereniging kunnen bereiken.

De Heemtuin is vereeuwigd als groen decor in de videoclip die gemaakt is voor de bioscoopfilm van Pieter Konijn. De zangers Stefania Liberakakis en Tommie Christiaan zijn met hun crew een dag bij ons te gast geweest; de opname staat op Youtube.

Reden voor onze medewerking was het bereiken van jong publiek. Bij lessen educatie wordt er stevast naar verwezen.

foto EGO Company /Jesse Knobbe

Begin september deden we mee aan Open Monumentendag welke dag ongeveer 40 bezoekers naar de Heemtuin trok. Er werden drie rondleidingen verzorgd.

Eind september is een trainersgroep van Scouting Nederland rondgeleid met een gids.

De NLdoetdag (eind mei) en de Natuurwerkdag (begin november) trokken in totaal 20 vrijwilligers van buiten de Heemtuin. Zo'n kennismaking leidt soms tot een lidmaatschap en levert regelmatig ook een andersoortig contact op, zoals met MeerBomenNu.

Op Facebook en Instagram zijn onze bijdragen meer dan verdubbeld. Leden en niet-leden volgen ons hier. Populair waren filmpjes van het oogstweekend op 2 augustus met haver ritsen en rogge maaien. En een filmpje met vlinders van de koninginnenpage. Er worden ook veel mooie foto's van Heemtuin bezoeken geplaatst.

Zoals gebruikelijk wordt vier keer per jaar een artikel in de Topic geplaatst door Loes van der Meij en Emmy Meijers. Dat levert lokaal veel bekendheid van de Heemtuin op. Op de vraag aan mensen hoe ze de Heemtuin kennen, wordt vaak geantwoord: 'Van de Topic'

BESTUUR:

Voorzitter Dieuwke Oegema	Pitrus 37 6581 RM Malden	06-23436385
Penningmeester Joost van Dantzig	Heumenhofseweg 7 6582 BS Heumen	06-48771437
Secretaris Hetty Koemans	De Vlier 12 6581 WE Malden	06-28778892
Lid bestuur Julian van Megen	Merellaan 5 6581 CH Malden	024-3583527
Lid bestuur Johan Derksen	Dahliastraat 92 6581 XN Malden	06-48652158
Aspirant lid bestuur Wim van der Meer	Vieracker 25A 6581 JV Malden	06-27283860

ADVISEURS:

Biologisch adviseur Gerrit-Jan van Prooijen	Amorijstraat 12 6815 GJ Arnhem	026-3700253 06-27166502
Bouwkundig adviseur Stan Sutmuller	Veldsingel 61 6581 TD Malden	024-3580865
Technisch adviseur Chris Hägele	Esdoornhof 14 6581 NL Malden	024-3583252 06-45344395

LEDENADMINISTRATIE

Ida Geers	Groesbeekseweg 57 6581 KS Malden	06-36075535
-----------	-------------------------------------	-------------

COÖRDINATOR HEEMHUISGEBRUIK

Julian van Megen	Merellaan 5 6581 CH Malden	024-3583527
------------------	-------------------------------	-------------

COÖRDINATOR VRIJWILLIGERS

Paul Noort	Stalmeesterslaan 33 6581 GA Malden	06-18746751
------------	---------------------------------------	-------------